

ประเพณีการบวชกับคำขอบวชในพระพุทธศาสนา
The Tradition of Buddhist Ordination and the Request
for Ordination in Buddhism

พระบวร สุนทรโร

Phra Bovorn Soontaro

พระใสว วชิรญาโณ

Phra Sawai Vachirayano

วัดแจรงร้อน สมุทรปราการ

Wat Chaeng Ron, Samut Prakan

ภาณุพงศ์ ไทรใหญ่

Panupong Saiyai

สุขวสา ชิตะปัญญา

Sukwasa Chitapanya

ธาราทิพย์ ต้นชมภู

Tharathip Tonchomphoo

นักวิชาการอิสระ ด้านวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

Independent Scholar in Buddhism and Philosophy

E-mail: tusawai.thesis@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 14 พฤษภาคม 2563

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 พฤษภาคม 2563

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 พฤษภาคม 2563

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง ประเพณีการบวชกับคำขอบวชในพระพุทธศาสนา นี้ สรุปได้ว่า การบวชในปัจจุบันและในอดีตนั้นมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างเหมาะสม คือ เป็นความเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานที่ยังคงหลักการเดิมไว้ ซึ่งนับว่าเป็นไปตามพระธรรมวินัยอย่างดียิ่ง ส่วนความเปลี่ยนแปลงของประเพณีการบวชในพระพุทธศาสนาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบันนั้นเป็นความเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นและวัตถุประสงค์ในการบวชก็มีความแตกต่างด้วยวิธีการได้มาด้วย

ดังนั้น พุทธบริษัท 4 จึงควรให้ความสำคัญและมองเห็นคุณค่าของการบวชแบบเรียบง่ายเหมือนในครั้งสมัยพุทธกาลก็จะทำให้เกิดความน่าเลื่อมใสของคนในสังคม และเป็นการบวชที่เป็นไปตามกระแสธรรมกระแสโลก

คำสำคัญ : ประเพณีการบวช, คำขอบวช, พระพุทธศาสนา

ABSTRACT

This article is to point out that the ordination of the former time had changed to the present time with appropriateness. That is the change based on the original principles in accordance with the Buddhist monk disciplines. As for the change of the tradition of Buddhist ordination occurring in the current situation, it is the change based on the changing society. In other words, the current society is more complex and the materials for the present ordination are different in term of the way of providence. Therefore, the four assemblies should see the value and give priority to the simple ordination as in the era of the Buddha. This can increase the Buddhist people's respect to Buddhism in society as well as it can be the true ordination which is harmonized with the trend of Dhamma and the world.

Keywords: the tradition of Buddhist ordination, the request for ordination, Buddhism

1. บทนำ

การบวชเป็นประเพณีที่มีมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่ครั้งสมัยพุทธกาลและก่อนสมัยพุทธกาล ซึ่งมีรูปแบบและการสืบทอดกันมาอย่างมีขาคาย ลักษณะของการบวชในแต่ละความเชื่อนั้นก็มีความแตกต่างกันไป แต่สิ่งที่เป็นเสมือนจุดร่วมของการบวชในยุคสมัยก่อนพุทธกาลหรือสมัยพุทธกาลนั้นคือ “การแสวงหาสังฆธรรม” การบวชนั้นของชาวชมพูทวีปนั้นถือว่าเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาในลักษณะที่เป็นวิถีชีวิตที่ทำได้ โดยอาจจะเห็นได้จากหลักของอาศรม 4 ที่ได้กำหนดให้ถือเป็นประเพณีที่เพศชายจะต้องปฏิบัติตามหลักที่เรียกว่า “สันยาสี” ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการบวชเป็น ฤๅษี ดาบส หรือนักพรต ต่าง ๆ ก็ถือว่าเป็นการออกบวชที่มีนัยแห่งการงดเว้นด้วยกันทั้งนั้น

ในประเทศไทยก็ถือปฏิบัติเป็นประเพณีที่สังคมนิยมให้ชายไทยได้มีโอกาสบวชเข้ามาศึกษาในพระศาสนา ไม่ช่วงใดก็ช่วงหนึ่ง โดยเฉพาะชายไทยที่มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ (คุณ โทชน์, พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรมไทย. (กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2545), หน้า 192) สังคมก็จะนิยมบวชกัน ซึ่งเป็นประเพณีที่ถือกันมาอย่างยาวนาน ดังที่ปรากฏในสมัยสุโขทัยที่กษัตริย์ทรงนิยมผนวชเข้ามาศึกษาพระศาสนา ด้วยวิธีการผนวชแบบไตรสรณคมน์ เช่น พระมหาธรรมราชาที่ 10 เป็นปฐม เมื่อจะกล่าวถึงการลาสิกขาหลังจากที่ได้บวชแล้วนั้น ไม่ปรากฏว่าเป็นที่ต้องห้ามมิให้ลาสิกขาแต่อย่างใด (สิริวัฒน์ คำวันสา. ประวัติพระพุทธศาสนาในประเทศไทย.(กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์, 2543), หน้า 40) ตั้งคำว่า “ใครใคร่สึกก็สึก ใครใคร่บวชก็บวช” นับตั้งแต่นั้นมาการบวชจึงเป็นประเพณีนิยมที่เป็นแบบแผนปฏิบัติของสังคมไทยมาตั้งแต่ครั้งบรรพกาล

2. จุดเริ่มต้นของการบวชในพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาอุบัติขึ้นมาจากเจ้าชายสิทธัตถะที่ทรงเสด็จออกบวชมาตั้งแต่วัยเยาว์ โดยการอธิฐานบวชครองเพศบรรชิต ซึ่งมีได้ปฏิบัติตามหลักอาศรม 4 โดยมีช่วงสุดท้ายของชีวิตคือการออกบวช เพราะพระพุทธองค์มีความประสงค์และปณิธานอันแน่วแน่ว่าจะแสวงหาสัจธรรม ซึ่งพระองค์ทรงใช้เวลา ในการแสวงหาอยู่ 6 ปี จึงได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อย้อนกลับไปพิจารณาการบวชของพระองค์จึงมิได้ขอใครบวช แต่ทรงตั้งอธิษฐานจิตในการบวชครั้งนั้น อันนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการบวชก่อนที่จะได้เป็นพระพุทธเจ้านั่นเอง

3. ประเภทของการบวชในพระพุทธศาสนา

จากศึกษาโดยสังเขปพบว่าการบวชในพระพุทธศาสนา มีวิธีการบวช 8 (พระเทพวิสุทธิกวี, (พิจิตรฐิตวณโณ). อานิสงส์การออกบวช. (พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2543), หน้า 9) ประการคือ

1. การบวชแบบ “เอหิ ภิกขุ อุปสัมปทา” อุปสมบทโดยพระพุทธองค์ทรงอุปสมบทให้
2. การบวชแบบ “ติสรณคมอุปสัมปทา” อุปสมบทด้วยการถึงไตรสรณคมน์
3. การบวชแบบ “โอวาทอุปสัมปทา” อุปสมบทด้วยการรับโอวาทคำสอน
4. การบวชแบบ “ปัญหาพยากรณ์อุปสัมปทา” อุปสมบทด้วยการกล่าวแก้ปัญหา
5. การบวชแบบ “ครุฑมอุปสัมปทา” อุปสมบทด้วยการรับครุฑธรรม 8
6. การบวชแบบ “ทูเตน อุปสัมปทา” อุปสมบทด้วยการส่งทูต
7. การบวชแบบ “อุภโตสังเข อุปสัมปทา” อุปสมบทในสงฆ์ 2 ฝ่าย
8. การบวชแบบ “ญัตติจตุตถกัมมอุปสัมปทา” อุปสมบทด้วยกรรมวาจาญัตติเป็นที่ 4

โดยจะได้กล่าวถึงความเป็นมาของการบวชแต่ละแบบดังต่อไปนี้

1. การบวชแบบ “เอหิ ภิกขุ อุปสัมปทา” อุปสมบทโดยพระพุทธองค์ทรงอุปสมบทให้

การอุปสมบทแบบ “เอหิ ภิกขุ อุปสัมปทา” นี้เป็นการอุปสมบทโดยพระพุทธองค์ทรงเป็นผู้ทรงอุปสมบทให้แก่เหล่าพระสาวกของพระองค์เมื่อครั้งที่พระพุทธองค์ทรงเสด็จประกาศพระศาสนาในครั้งแรกเริ่มด้วยวิธีการอุปสมบทแบบเรียบง่าย เพียงการตรัสพุทธพจน์เมื่อพระอัญญาโกณฑัญญะทูลขออุปสมบทว่า “เอหิ ภิกขุติ ภควา อโวจ สวากุขาโต ธมโม จร พรหมจรรย์ สมมา ทุกขสส อนตกิริยาตาติฯ” (วิ.ม.4/18/23) ซึ่งแปลว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า ท่านจงเป็นภิกษุมาเถิด ดังนี้ แล้วตรัสต่อไปว่า ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดทุกข์ โดยชอบเถิด หากจะกล่าวตามประโยคดังกล่าวมานี้ จะสรุปได้ว่าพระพุทธองค์ทรงอนุญาตด้วยพระดำรัสว่า “ท่านเป็นภิกษุ จงเป็น” เพียงเท่านั้น โดยจะเห็นว่าประเพณีการอุปสมบทของพระพุทธองค์เป็นเพียงแค่การชักชวน และอนุญาตให้เป็นภิกษุในพระศาสนาของพระองค์เท่านั้น และประโยคที่น่าสนใจอีกประโยคหนึ่งคือ “ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดทุกข์ โดยชอบเถิด” ซึ่งพระพุทธพจน์ดังกล่าวแสดงนัยอยู่ 2 ประการคือ 1) เป็นการชี้ให้เห็นเป้าหมายของการ

บวชในพระพุทธศาสนา และ 2) ซึ่งให้เห็นว่าการเป็นภิกษุที่สมบูรณ์นั้นจะต้องประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อให้ที่สุดทุกขันธ์นั่นเอง

2. การบวชแบบ “ติสรณคมอุปสัมปทา” อุปสมบทด้วยการถึงไตรสรณคมน์

จุดเริ่มต้นของการบวชโดยไตรสรณคมน์นั้น เกิดขึ้นเมื่อคราที่พระพุทธองค์ได้ทรงส่งสาวกจำนวน 60 รูปออกไปประกาศพระศาสนา ซึ่งก็มีกุลบุตรจำนวนไม่น้อยเข้ามาทูลขอบวชกับพระพุทธองค์ บ้างก็มาจากแดนไกลด้วยความลำบาก (คณาจารย์สำนักพิมพ์เลี้ยงเชียง. หนังสือเรียนนักธรรมชั้นตรี ฉบับมาตรฐานบูรณาการชีวิต วิชา วินัยมุข. (กรุงเทพฯ: เลี้ยงเชียง, 2548), หน้า 5) พระพุทธองค์ทรงประทานอนุญาตให้สาวกบวชให้เหล่ากุลบุตรนั้นด้วยวิธีที่เรียกว่า ติสรณอุปสัมปทา คือ การนับและน้อมนำพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่ปฏิบัติสืบต่อไป ซึ่งในการบวชแบบนี้ก็เป็นวิธีการซึ่งมีความเรียบง่าย ซึ่งเป็นวิธีการที่รับคนเข้ามาสู่พระพุทธศาสนาอีกวิธีหนึ่งในสมัยเริ่มแรกของพระพุทธศาสนา

3. การบวชแบบ “โหวาทอุปสัมปทา” อุปสมบทด้วยการรับโหวาทคำสอน

เมื่อพระศาสนาตั้งมั่นมามีนาถพระพุทธองค์ก็ทรงประทานโหวาท 3 แก่พระมหากัสสปะ โดยมีใจความว่า 1) กัสสปะ ท่านพึงศึกษาว่า เราจักเข้าไปตั้งความละเอียดและความเกรงกลัวไว้ในหมูภิกษุเฒ่า ผู้ใหม่ และผู้ปานกลางอย่างแรงกล้า 2) เราจักพึงธรรมอันใดอันหนึ่งซึ่งประกอบด้วยกุศล เราจักตั้งใจพึงธรรมนั้น แล้วพิจารณาเนื้อความของธรรมนั้น 3) เราไม่ละสติที่เป็นไปในกาย คือพิจารณาร่างกายเป็นอารมณ์ การที่พระพุทธองค์ทรงประทานโหวาท 3 นั้นจึงเป็นการบวชสำหรับผู้ที่มีอินทรีย์แก่กล้า และสามารถบรรลุเป็นพระอรหันต์ได้โดยมิยาก การประทานโหวาท 3 จึงเป็นการแก่พระมหากัสสปะจึงเป็นวิธีการบวช ซึ่งเป็นการมองเห็นแก่นของการเข้ามาบวชในพระศาสนาของพระพุทธเจ้าได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะในท้ายที่สุดแล้วการบวชนั้นจึงเป็นการประพฤติปฏิบัติที่นำไปสู่การพ้นจากความทุกข์ อันเป็นพหุติภัยแห่งการบวชนั่นเอง

4. การบวชแบบ “ปัญหาพยากรณ์อุปสัมปทา” อุปสมบทด้วยการกล่าวแก้ปัญหา

การบวชด้วยการแก้ปัญหาอันมีเฉพาะโสปากสามเณรเท่านั้น ซึ่งไม่สาธุการทั่วไปแก่ผู้อื่น โดยที่พระพุทธองค์ทรงตรัสถามปัญหาจำนวน 10 ข้อ เมื่อแก้ปัญหาได้ครบแล้ว พระพุทธองค์ทรงให้อุปสมบทในพระศาสนาในเวลาต่อมา (พระเทพวิสุทธิกวี, (พิจิตร ฐิตวณฺโณ). อานิสงส์การออกบวช. (พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2543), หน้า 12) ในการบวชแบบนี้ถือว่าเป็นแบบพิเศษเพราะยังเป็นสามเณรอยู่ แต่กลับบวชได้นั่นเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ว่าการบวชนั้นมิได้จำกัดที่บุคคลที่คุณสมบัติภายนอกแต่อย่างใด แต่หากเป็นพระคุณสมบัติภายในที่มีอินทรีย์แก่กล้าที่จะสามารถเป็นพฤติพรหมจรรย์ได้นั่นเอง

5. การบวชแบบ “ครุธรรมอุปสัมปทา” อุปสมบทด้วยการรับครุธรรม 8

ครุธรรมเป็นธรรมอันหนึ่งที่จะเป็นเครื่องวัดในการเข้ามาบวชของภิกษุณีว่าจะยินดีปฏิบัติได้หรือไม่ การอุปสมบทด้วยครุธรรม 8 ประการนั้นมีเพียงนางปชาบดีโคตรมีเท่านั้น ที่ได้รับการอุปสมบทด้วยวิธีการปฏิบัติครุธรรมนี้

6. การบวชแบบ “ทูเตน อุปสัมปทา” อุปสมบทด้วยการส่งทูต

ในการบวชด้วยวิธีการส่งทูตนี้ พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้แก่นางอัทธมาสีคณิกาบวช ซึ่งก็มีเฉพาะนางอัทธมาสีคณิกาเพียงคนเดียวเท่านั้น

7. การบวชแบบ “อุกโตสังฆะ อุปสัมปทา” อุปสมบทในสงฆ์ 2 ฝ่าย

การบวชแบบนี้เป็นการบวชเฉพาะภิกษุณีที่ต้องการเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ซึ่งจะมีได้บวชได้ทันที แต่ต้องประพฤติสิกขมานาก่อน ก่อนที่จะบวชได้ และจะต้องได้รับการรับรองจากสงฆ์ 2 ฝ่าย ด้วยการเข้าอุปสมบท ด้วยวิธีอุกโตสังฆะอุกโตธรรมวาจา ทั้งฝ่ายภิกษุและภิกษุณี จึงจะสามารถเข้ามาเป็นภิกษุณีในพระศาสนาได้

8. การบวชแบบ “อุกโตสังฆะอุกโตสัมปทา” อุปสมบทด้วยกรรมวาจามีญาติที่เป็นที่ 4

การบวชแบบอุกโตสังฆะอุกโตสัมปทานั้นเป็นโดยมีหมู่ภิกษุสงฆ์รับรองรับเข้ามาในพระศาสนา ซึ่งเป็นวิธีการบวชที่ยังคงเป็นประเพณีที่ปฏิบัติกันสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ข้อสังเกตของประเพณีการบวชในพระพุทธศาสนาตั้งแต่แรกเริ่มเดิมทีนั้นเป็นการบวชเพื่อที่จะเข้าไปสู่แก่นสารของพระศาสนานั้นก็คือ การประพฤติธรรมให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ทั้งปวงนั่นเอง และวิธีการบวชจะแบบไหนก็ตาม จะมีลักษณะร่วมอยู่ประการหนึ่งคือ เป็นการรับคนเข้ามาสู่พระศาสนาเพื่อที่จะเอื้อต่อการประพฤติพรหมจรรย์นั่นเอง การบวชจึงเป็นเพียงสิ่งสมมติ แต่สิ่งที่สำคัญกว่าการบวชคือจะเกิดหลังจากนั้น นั่นก็คือการพ้นจากความทุกข์ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการบวชแบบไหนก็จะเห็นได้ว่ามีความเรียบง่ายเป็นจุดเด่นที่สำคัญนั่นเอง

4. ความหมายของคำให้บวช

ประเพณีการบวชถือว่าเป็นการรับศาสนทายาทเข้ามาสู่ร่มกาสาพัตร คำให้บวชในสมัยพุทธกาล และหลังสมัยพุทธกาลนั้น เป็นเพียงคำให้บวชธรรมดามากกว่าจะเป็นคำให้บวชที่ศักดิ์สิทธิ์ในการบวชนั้น คำให้บวชจะขึ้นอยู่กับที่การให้ใครเป็นผู้บวชให้นั่นเอง ความหมายของการให้บวช ส่วนใหญ่จะเป็นการรับรอง และชักชวนให้เข้ามาประพฤติปฏิบัติตามคำสอนอันเป็นไปเพื่อการพ้นจากความทุกข์ ซึ่งคำให้บวชก็ได้ซับซ้อนแต่ประการได้ ดังนั้นคำให้บวชจึงมีความหมายของการชักชวนรับเข้ามาในพระศาสนามากกว่า

การบวชมีนัยสำคัญอย่างไร?

หากจะถามว่าประเพณีการบวชในพระศาสนามีนัยแห่งความสำคัญอย่างไรนั้น คงจะตอบได้ว่านัยสำคัญแห่งการบวชนั้นก็คือการละเว้นจากสิ่งที่เป็นอกุศลทั้งปวง และเนื่องด้วยการบวชนั้นเอื้อต่อการงดเว้น ดังนั้น การบวชจึงมิใช่ความพิเศษที่เกิดจากการบวช แต่ความพิเศษจะเกิดหลังจากที่ได้ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นประการสำคัญ ดังนั้นดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การบวชนั้นเป็นเพียงการรับคนเข้ามาสู่พระศาสนา หรือรับคนเข้ามาเป็นหมู่แห่งพระสงฆ์ โดยมีเป้าหมายร่วมกัน นั่นก็คือการปฏิบัติเพื่อให้พ้นทุกข์ทั้งปวงนั่นเอง

ภาษาและความหมายของการบวช

ภาษาและความหมายของของการขอบวชและคำว่า “บวช” ถึงว่าเป็นคำที่ใหญ่ และครอบคลุมคำอื่นในกลุ่มคำเหล่านี้ คำว่า “บวช” นั้นถูกนำมาใช้ในภาษาไทย ซึ่งมาจากภาษาบาลีว่า ปวช (ปะวะชะ) แปลว่า งดเว้น หรือผู้งดเว้นจากสิ่งที่เป็นข้าศึกแก่ความสงบของจิตใจ หรือเรียกว่า ผู้ประพฤติพรหมจรรย์ อันหมายถึงความบริสุทธิ์ของจิตใจ สิ่งใดที่เป็นข้าศึกแก่ความบริสุทธิ์ สิ่งนั้นจะเรียกว่าเป็นสิ่งที่ขัดต่อพรหมจรรย์นั่นเอง

(พุทธทาสภิกขุ และปัญญาทันตภิกขุ. พรหมจรรย์ของการบวช. (กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, (ม.ป.ป.)), หน้า 1) คำว่าบวชนั้นกินความถึงการถือเพศเป็นนักบวช อันได้แก่ ภิกษุ สามเณร ฤๅษี โดยมีนัยมาจากคำว่า บรรพชา (พระธรรมกิติวงศ์, (ทองดี สุรเตโช). พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสนา. (พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สถาบันบันลือธรรม, 2551), หน้า 444) อันแปลว่าการงดเว้นจากอกุศล หรือเป็นนักบวช โดยมีนัยสำคัญไปถึงความประพฤติด้วยการงดเว้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงได้กำหนดสร้างภาษาที่เป็นไปเพื่อการประพฤติปฏิบัติ จากขั้นพื้นฐานคือการงดเว้นจากธรรมอันเป็นอกุศล ซึ่งปัจจุบันนัยแก่นของการบวชนั้นได้ถูกละเลยไป อาจจะมาจากภาษาที่เป็นกำแพงขวางกั้นแก่แห่งประเพณีการบวช ดังนั้นการบวชจึงถูกทำให้กลายเป็นการเข้าไปยึดติดตามเปลือกภายนอกมากกว่านั่นเอง เพราะโดยความหมายมิว่าจะจะเป็นคำที่เรียกแทนนักบวชในพระศาสนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ ล้วนแล้วเป็นไปเพื่อธรรมอันเป็นกุศลเท่านั้น

ความซับซ้อนของการบวช

ท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประเพณีการบวชที่เรียบง่ายกลับกลายเป็นประเพณีที่พิธีกรรมที่ซับซ้อน และเที่ยงตรงกับพิธี เช่น คุณสมบัติของความเป็นพระ คุณสมบัติของพื้นที่ คุณสมบัติของพระสงฆ์ที่กระทำสังฆกรรม ความซับซ้อนนั้นทำให้ประเพณีการบวชมีความยุ่งยากกว่าประเพณีแต่เดิมที่เคยมีมา ความยุ่งยากที่มีความซับซ้อนอันเนื่องมาจากคุณสมบัติของความที่จะเป็นพระได้นั้นต้อง มีอายุ 20 ปี บริบูรณ์ ต้องเป็นเพศชาย ต้องไม่ทำความผิดร้ายแรง ต้องไม่เคยบวชมาแล้วเพราะต้องอาบัติปาราชิก สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นคุณสมบัติที่มีใช้สิ่งสำคัญในการที่จะเป็นพระ หากแต่การเป็นพระนั้นอยู่ที่การประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ต่างหาก และหากแต่พระที่มีคุณสมบัติของความเป็นพระมีครบแต่มีได้เป็นไปเพื่อการปฏิบัติ บุคคลนั้นก็อาจจะจะเป็นพระภิกษุ หรือมีอาจเรียกว่าบวชได้ เช่นกัน ความซับซ้อนของคุณสมบัติของพระสงฆ์ที่เข้าร่วมสังฆกรรม นั้นจะต้องมีครบตามจำนวน เมื่อลองพิจารณาย้อนกลับไปที่เมื่อเริ่มเดิมที พระศาสนาของพระองค์ก็มีพระองค์เพียงพระองค์เดียวที่บวชให้เหล่าปัญจวัคคีย์ เหล่าชฎิล ดังนั้นสิ่งสำคัญจึงมีใช้อยู่ที่จำนวนพระ แต่มันอยู่ที่มีผู้รับรองในการบวชของกุลบุตรที่รูป ดังนั้นความบริสุทธิ์จึงมีได้อยู่ที่คุณสมบัติภายนอก แต่เป็นคุณสมบัติที่อยู่ในตัวของผู้บวชต่างหาก ความซับซ้อนดังที่กล่าวมานี้ ผู้เขียนมิได้มีเจตนาจะปฏิบัติคุณสมบัติต่าง ๆ ให้ไม่มีอะไร แต่เป็นการตั้งข้อสังเกตว่า หากคุณสมบัติไม่บริสุทธิ์แล้วการบวชดังกล่าวจะดำเนินไปอย่างไรกับผู้ที่ถูกบวชนั้น เพราะในท้ายที่สุดแล้ว องค์ประกอบดังกล่าวหากมีครบก็มิได้เป็นสิ่งที่นำพาตัวผู้บวชไปสู่ทางแห่งการพ้นทุกข์ ซ้ำยังอาจก่อให้เกิดความกังวลในระหว่างก่อนบวช ระหว่างบวช และหลังบวช ดังนั้นความซับซ้อนดังกล่าวนี้หากและทำแล้วก่อให้เกิดความสบายใจ ก็พึงกระทำไป แต่หากมิได้มีคุณสมบัติครบก็ควรที่จะปล่อยวาง เพราะจะมีเกิดผลดีต่อคุณสมบัติที่กังวลอยู่ ซึ่งเป็นเพียงธรรมเนียมที่ถือเป็นปฏิบัติสืบมา ซึ่งมีควรยึดติดสิ่งดังกล่าวจนเกินไป ผู้มิได้เข้าบวชโดยนิตินัยที่สังคมให้คุณค่าไว้ ก็มิได้หมายความว่า จะเป็นผู้บวชแล้วก็หากไม่ และทางตรงกันข้ามผู้ที่ได้บวชตามนิตินัยที่สังคมให้คุณค่าไว้ หากจะเป็นผู้ที่บวชแล้วไม่เช่นนั้น

ควรบวชอย่างไร?

หากจะพิจารณาแนวทางของการบวชนั้นควรเป็นอย่างไร สิ่งที่เราควรคำนึงถึงคือการกลับไปสู่แก่นแท้ของการบวช ว่าบวชเพื่อมีเป้าหมายอย่างไร บวชด้วยวิธีการอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับบริบทของสังคม เพราะ

หากกลับไปสู่แก่นแท้แล้วการบวชจึงมิใช่เรื่องที่ยาก แต่กลับมีความเรียบง่าย และนำไปสู่แนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติเป็นสำคัญ การบวชจึงเป็นประเพณีที่ฝ่ายสงฆ์จะทำสังฆกรรมร่วมกัน ดังนั้นจึงมิได้เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับฝ่ายฆราวาส แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การบวชที่เคยดำรงอยู่ก็เริ่มจะจางหายไป ตามยุคสมัย โดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้

5. บทสรุป

สิ่งหนึ่งที่ต้องยอมรับก็คือความเปลี่ยนแปลงของประเพณีการบวชในพระพุทธศาสนา หากมิได้เปลี่ยนแปลงเลยนั้นก็คงมิใช่ เพราะว่สังคมนั้นมีเป็นสังคมที่มีความซับซ้อนสูง จึงยากที่จะตัดทอนได้ หากแต่ว่าเหล่าพุทธบริษัท 4 จะมองเห็นคุณค่าของการบวชแบบเรียบง่าย โดยการกลับไปน้อมนำเอาแนวทางการบวชในครั้งสมัยพุทธกาลกลับมาใช้ใหม่แล้ว ก็จะทำให้คุณค่าการบวชของสังคมไทยเปลี่ยนไปด้วยก็อาจเป็นไปได้

บรรณานุกรม

คุณ โทจันทร์. (2545). *พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

พุทธทาสภิกขุ และปัญญาทันตภิกขุ. (ม.ป.ป.). *พรหมจรรย์ของการบวช*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

พระเทพวิสุทธิกวี, (พิจิตร ฐิตวณโณ). (2543). *อานิสงส์การออกบวช*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2551). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สถาบันบันนลือธรรม.

สิริวัฒน์ คำวันสา. (2534). *ประวัติพระพุทธศาสนาในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.

พระไตรปิฎกภาษาบาลี อักษรไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2500.